

Poklade

Autor Admin

Utorak, 21 Veljača 2012 08:23

Бијеле или Велике, а негдје и Ускршње покладе, којима завршава покладно вријеме, промјенљивог су датума и зависе од тога кад је Ускрс. То је посљедњи дан прије почетка Великог поста и посљедње весеље пред пост.

Даривање снаша

Код барањских Срба постоји један обичај везан за Бијеле покладе који нема карактеристике разузданости и обијести. Изузетно је виталан, прилагодио се новим временима и задржао све до данас. То је обичај даривања снашā или "нови' млади". А снаша или "

нова млада

" је свака

Болманкуша

која се од прошлих Поклада удала у Болман или неко друго мјесто, као и жена из неког другог мјеста која се у истом периоду удала у Болман или за Болманца. Дарују се све младе, без обзира да ли су вјенчане или не.

Игранка

Сеоски начин живота, уз остало, подразумијевао је и игранке, поготово о већим празницима. На Бијеле покладе такођер су се одржавале игранке " у_бирцуз'ма". Сви млади парови одлазили би на игранку у један од

бирцуза

. У Болману је некада избор био између

Великог

и

Малог

бирцуза

. Уз млади брачни пар обавезна је као пратња ишла снашина мама или свекрва.

Прије игранке требало је " *погодит' банду*", која ће свирати, и то, ако је могуће, најбољу, а у Болману је то некада била

Јојина, а

касније

миљанова

С

или

Бобојева

банда.

Банда засвира у недељу послѣје уж'не. Чује се чим крене из Цигана. Затим прође кроз Париз крај Језера и како се приближава центру села и Великом бирцузу, пјесма и свирка су све гласније, а маса која их прати све је већа.

Поклони снашама доносили су се на игранку. Прије је био обичај да се снашама доносе перече и поморанџе. Нису, истина, сви давали дарове, нити су све снаше примале подједнако дарова. Што ближе родбина, кумство или комшилук, то значајнији дар. Поклоне су давале углавном жене и то некад перече које су саме испекле, а касније купљене перече и поморанџе. Понека снаша знала је скупити и пуне "кошареве поморанџи", које су послѣје јели сви скупа "у_бирцуз'".

Била_ј' то идеална прил'ка да се види "ко_ј' ко", "ко_ј' од свијета, а ко није". Матере и свекрве имале_с' пуне руке посла, од држања реклија и друге опреме док млади играју, до гледања ко_ј' как' спремит и како која снаша има ћердане ил' дукате. Требало_ј' и паз'ти ко_ј' дон'јо поклон и каки, а поготово_с' морале паз'ти да неким случајем њијезна ћи ил' њијезин син "од свијета" не_б' случајно стала ил' стао, а камол' заиграла или заигро с неким макар_ким.

Могло се ту свашт' виђет, как' и не_б' кад је тол'ко свијета. Највише се гледало у оне младе и лијепе цуре и снаше, добро обучене и бећарасте, који још уз то лијеп' и играју. Око њи' се силе момци и сам' наређују банди шта да свира јел сад се треба показат' ко_с' и чији_с'. Сад те морају сви виђет', а не да стојиш неђе у ћошку и да се око тебе макар_ко гура и чепа те путњичавим опанцима и чизмама. А знало се ко_ј' важан, а ко није. Она која има пуно ланаца земље и дукате да се све сјаје, па ако_ј' још једин'ца, дође јој чисто да и све погази кол'ко_ј' важна.

Паљење ватри

Они који још нису били за *бирцузе*, углавном млађи момци и цуре, палили су ватре и ложили кукурузовину, а затим би мушки прескакали ватру. Знано се окупити пуно момака и цура, а нашли би обично и некога да засвира па није било разлога да не буде весело.

Мање весело би било кад се врате кући и кад виде како су нагаравили *руво* и лице. Ујутру не би било ни мало весело кад они којима су украли кукурузовину то виде и дођу

"*јадат*

,

се баб

,

ил

,

брац

"", како је већ тко звао оца. Може бити свашта ако је

"*браца ил*

,

бабо накратко насадит

" и иначе поган и љут. У сваком случају, има материјала за "

диван"

до Ускрса.

□ Бомбонере

Мало-помало, као што је то одувјек било, вријеме пролази. Долазили су и пролазили ратови и мирна раздобља. Болмански *бирцузи* су срушени, претворени у дућане или једноставно запуштени и оронули, остарјели исто као и некадашње снаше и младожење.

Великог бирцуза

већ одавно нема. Срушен је приликом изградње Дома културе. Промијенило се много тога и ништа више није исто. Времена се ипак мијењају.

Нема више ни чувених болманских свирача **Бобоја** и **Смиљана** и њихових *банди* Тек ту и тамо нетко се сјећа њихове свирке. Нестало је момака који се

силе

надмећући се тко ће више потрошити. Нема ни

бећаруша

око којих су момци трчали.

Нема њих, али има нових снаша и ђувегија, а и обичај даривања снаша за Покладе није нестао. Сачуван је, истина без *бирцуза*, свирке и *пирница*, које пажљиво прате и оцјењују сваки поклон и сваку снашу. Знатно измијењен, обичај живи и данас. Превладао је чак и националне границе па га примјењују сви.

Умјесто переца, сад се дарују чоколаде и бомбоњере и обавезне поморанце. На Покладе поподне снашама се поклони доносе кући. Носе их жене, обично у групама од двије-три. Добро, некад носе и мушкарци, али они који *"не знаду реда"* или неки стари момак коме је мати престара и није више за ходање по селу.

Сад је на снашама ред да се покажу. Кад се добије дар, треба жене позвати унутра, да сједну. Скухати им кафу, понудити их соком или другим пићем, а онда колачима, што разноврснијим то боље. Жене се обично задрже у *дивану* док не дође друга група жена с даровима.

Неким женама и добро дође да мало сједну и одморе се. Поготово ако немају пријевоз и морају пјешке с једног на други крај села. Па још ако газе по снијегу или обилазе воду и блато и вуку поклоне за више снаша, добро им дође мало сјести.

Наравно, женама које носе дарове важно је да предају дарове, а не да гледају успут којешта: каква је млада, да ли је брза или спора, да ли мари што јој говори свекрва или не мари, да ли је *"доћерана"* или је у *"свакиданом рув"*. Не гледа се ни како изгледа *авлија*

кућа и соба у коју уђу, какви су колачи, да ли су добро опране чаше за сок, а поготово се не обраћа пажња ако снаша каже нешто

макар_шта

или се затекне каква флека на

стољњаку

. Не, никако не гледају на то, а још мање да послуже о томе

диване

.
Макар_шта!

Но, не гледа се само у *нову младу*, гледа се и у оне које носе бомбоњере: *како_с' спремите, да_л' имаду нови костим ил' ново руво ил' иду у старом.*

Једног дана нестаће и тог обичаја. Утихнуће као свирка и пјесма *банде* која неког кроз сокак прати кући с весеља и лумповања. Кад прође крај твоје куће, чује се и види, а како одмиче кроз сокак, чује се све тише и тише, све док потпуно не утихне.

Članak iz monografije „Bolman je bio Bolman“ (u pripremi). .Autor Jovan M. Nedić, pripovjedač Vidoja Bijelić, lektor Jovan S. Nedić.